

UTENRIKSDEPARTEMENTET
Att: Fred-Olav Sørensen
Postboks 8114 DEP
0032 OSLO

Dato: 03.10.2016
Vår ref.: 2016/10180-1
Saksbehandlar: camstav
Dykkar ref.:

Regionalt europapolitisk arbeid - innspill til UD

Viser til førespurnad frå Utenriksdepartementet om innspel til rapport om fylkeskommunenes europapolitiske arbeid. Under følgjer Hordaland fylkeskommunes innspel.

Kapittel 2: Sammenstilling av fylkeskommunenes europapolitiske arbeid.

Forslag om å leggje til følgjande punkter i tillegg til listen som er presentert i dokumentet:

Bredden i fylkenes europapolitiske arbeid i dag og rollene dette arbeidet spiller i fylkenes oppgaveløsning.

- Fylkeskommunane har ein klar politisk rolle gjennom verv i internasjonale nettverk og organisasjonar, som gjer ein direkte kanal for påverknad inn i EU-systemet.
- Fylkeskommunanes samfunnsutviklarrolle inneber eit ansvar for heilskapleg utvikling på tvers av fagområder, i tett dialog og samarbeid med eit regionalt partnerskap. I det ligg ein unik moglegheit for å mobilisere til internasjonalt samarbeid.

De enkelte fylkenes valg av innretning på sitt europapolitiske arbeid – hovedprofil og prioriterte områder

Forslag til følgjande tekst om Hordaland:

2.2.3 Hordaland – hovedprofil og prioriterte områder

Internasjonalt arbeid skal vere ein integrert del av Hordaland fylkeskommune sin innsats for å utvikle hordalandssamfunnet. Arbeidet skal vere knytt til fylkeskommunen sine oppgåver – kultur, samferdsel , regional utvikling, opplæring og helse.

Hordaland fylkeskommune skal og bidra i internasjonalt samarbeid på regionalt nivå for å løyse globale utfordringar, til dømes utfordringar knytt til klima, transport, demografiske endringar og sosial inkludering.

Hordaland fylkeskommune skal ha eit aktivt samarbeid med sentrale aktørar i det internasjonale arbeidet; kommunane, kompetanseinstitusjonane og næringslivet, samt institusjonar og organisasjonar.

Det internasjonale arbeidet skal bidra til:

- A. Ei berekraftig utvikling av Hordaland som ein attraktiv og konkurransedyktig region.
- B. At ungdom får internasjonal kompetanse, erfaring og medansvar

Strategisk bruk av internasjonalt samarbeid for å løse regionale utfordringar

I Hordaland er internasjonalt prosjektsamarbeid eit strategisk verktøy for regional utvikling. Med utgangspunkt i vedtekne planar og strategiar har fylkesrådmannen definert eit sett med fagområde/problemstillingar som fagleg sett er spesielt relevante å løfte inn i eit internasjonalt prosjektsamarbeid og som vil kunne gi gode effektar for hordalandssamfunnet og betre måloppnåing for Hordaland fylkeskommune. Hordaland deltok i 10 Interreg-prosjekt i førre periode og var «lead partner» i fem av dei. Interreg prosjekt kor Hfk har delteke eller hatt lead beneficiary status reflekterer til ein heilskapleg og langsiktig strategisk tenking for eksempel under Interreg Nordsjøprogrammet IVB «Clean North Sea Shipping» og «Care North+» og under Interreg IVC «EcoRegions»

Gevinsten i å delta på denne arenaen ligg på fleire plan. For det første gir det høve til å samarbeide med aktørar i andre regionar i Europa som har dei same utfordringane som vi har og som bidrar med sin kompetanse, erfaringar og perspektiv. Deltaking i samarbeidsprosjekt er ein måte å få sett i gang regionale utviklingsprosessar på og til å få auka kunnskap om modellar og metodar for korleis ein kan løyse regionale utfordringar. Samtidig bidrar internasjonale prosjektmidlar til å finansiere regionalt utviklingsarbeid.

Eit suksesskriterium i Hordaland har vore forankring internt, både administrativt og politisk, i tillegg til evna til å jobbe med problemstillingar på tvers av seksjonar og avdelingar. Prosjektet Care North + hadde som føremål å utvikle ei ny tilnærming til urban og regional transport og tilgjengelegheit i Nordsjøregionen som tek omsyn til klima og minkande oljeressursar. Internt i fylkeskommunen var oppfølging av prosjektet gjennomført i samarbeid mellom regionalavdelinga og samferdselsavdelinga. Større regioner med fleire oppgåver gir moglegheit til å maksimere nytten av denne arbeidsforma.

Påverke rammevilkår for Hordalandssamfunnet

Hordaland fylkeskommune er ein aktiv deltakar i CPMR og Nordsjøkommisjonen. Nordsjøkommisjonen gjer det mogleg for fylkeskommunar frå ikkje- medlemslandet Noreg til å vere med å påverke den europeiske dagsorden. I perioden 2012-2014 var Tom-Charster Nilsen vise-president i Nordsjøkommisjonen. Han vart valt til president i 2014, og Hordaland stilte då sekretariat i hans toårige valperiode. Det å ha president og sekretariat i ein internasjonal organisasjon gjer moglegheit til å setje agenda, det gjer ein kanal direkte inn i EU-systemet samt tilgang til nettverk og ein informasjonsflyt som norske fylker vanlegvis ikkje har. Som president

sette Tom-Christer Nilsen North Sea Grid og regionenes rolle i kraftutveksling på agendaen i Nordsjøkommisjonen. Eit politisk engasjement, forankring i organisasjonen og oppfølging frå sekretariatet resulterte i fleire invitasjonar til Europaparlamentet og til eit eige møte med Maros Sefkovic, EU Kommisjonens vise-president med ansvar for EU sin Energy Union. Internt i fylkeskommunen har ein sett ei auka forståing for ei regional rolle i kraftutveksling med Europa, og det har vore lagt fram høringsutsegn og sakar til Fylkesutval og Vestlandsrådet.

I tillegg til internasjonale organisasjonar og nettverk er Hordaland fylkeskommune en aktiv partnar i Vest-Norges Brusselkontor (VNB). VNB er Vestlandet sitt talerør og lyttepost inn mot EU-systemet i Brussel.

Mobilisere sentrale aktørar i Hordaland til å delta i internasjonale aktivitetar

Som regional utviklingsaktør vil Hordaland fylkeskommune også trekkje aktivt inn andre aktørar i Hordaland i det internasjonale arbeidet. Dette gjeld spesielt kommunane, kulturinstitusjonane og næringslivet. I tillegg til å ta dei med i prosjekt der vi sjølv er med, mobiliserer vi og gir råd i høve til andre prosjekt og aktivitetar som er viktige for utviklinga av hordalandssamfunnet.

Internasjonalt samarbeid er ein måte å byggje kunnskap på i regionen. Dette vil først og fremst vere praksisbasert kunnskap med fokus på «best practice» i andre regionar for å lære om eller i fellesskap finne fram til nye metodar, løysingar og framgangsmåtar. For å vere førebudd på framtida har Hordaland fylkeskommune lagt dei viktigaste verkemidla og oppgåvene knytt til kunnskapsutvikling i éin seksjon; Seksjon for forskning, internasjonalisering og analyse. Oppgåver knytt til forvaltning av regional forskingsfond, nettverksarbeid i høve Horisont 2020, oppfølging av regional forskingsstrategi, internasjonalt samarbeid og eigen produksjon av statistikk, kart og analyse er lagt til ein og same seksjon. Fordelen med dette er at ein kan trekkje vekslar på kvarandre sitt nettverk, arbeidsmetodar og komp kompetanse når det gjeld mobilisering til auka bruk av dei ulike programma og verkemidlane og ikkje minst når det gjeld formidling og bruk av den kunnskapen som blir generert.

Auke den internasjonale og faglege kompetansen

Vest-Norges Brusselkontor er ein viktig ressurs for å auke kompetansen på EU/EØS-spørsmål og har i tillegg eit stort europeisk nettverk. Brusselkontoret er mellom anna ei viktig samarbeidspartnar i samband med European Week for Cities and Regions, både som tilrettelegging for delegasjonar frå Vestlandfylka og som arrangør av seminar og workshops.

Hordaland fylkeskommune har formalisert samarbeid med fire europeiske regionar (Orknøyane (UK), Cardiff (UK), Nedre-Normandie (FR) og Kaunas (LT)), i tillegg til ein avtale om næringsssamarbeid med Thüringen (DE). Fylkeskommunen har og ein intensjonsavtale med regionen Espirito Santo i Brasil. Samarbeidsregionene er gode arenaer for erfaringsutveksling blant anna innan kulturfeltet og rundt arbeidsmetodar for næringsutvikling. Etablerte samarbeidsstrukturer med nemnte regioner har gjort det betydelig enklare å etablere såkalla «Hordalandklasser». Hordalandklassane er ikkje eigne klassar, men eit tilbod om å ta heile andre året i vidaregåande skole ved ein skole som Hordaland fylkeskommune samarbeider med.

Større elevgrupper kan bli fordelt på fleire skolar i same by/region for å lette integreringa. Tilbodet finst i dag både for elevar på yrkesfagleg og studiespesialiserande program.

EU-programmet Erasmus+ gir støtte til mange ulike typar prosjekt, men Hordaland fylkeskommune nyttar seg hovudsakleg av mobilitetsprosjekt; kortare opphald for læring og erfaringsutveksling i Europa. Det betyr at fylkeskommunen søkjer om midlar til å kunne sende yrkesfagelevar, lærlingar og tilsette ved utdannings- og opplæringsinstitusjonar på praksisopphald i Europa. I førre programperiode bygde Hordaland fylkeskommune opp system og rutinar for å søkje på midlar utvekslingsopphald slik at ein på slutten av perioden klarte å hente ut om lag 1,9 mill NOK til utveksling av elevar, lærlingar og tilsette. Arbeidet skjer i tett samarbeid med både SIU og skulane/opplæringskontora. Mobilitetsstipend for tilsette i fylkeskommunen og i kommunane eller andre samarbeidsaktørar, vert nytta til erfaringsutveksling og studie av best practise, med tanke på sektorsamarbeid for betre utdanningstilbod i fylket. Tilretteleggjerrolla i tillegg til oppfølging, erfaring og eit stort internasjonalt nettverk er suksesskriterier som gjer av vi saman lykkast i å gi elevar og lærlingar internasjonale praksisopphald.

Kapittel 3: Eksempler på europapolitisk arbeid som gir gode resultater.

Tverrfagleg og tverrsektorielt samarbeid for god kompetanseutvikling

Hordaland fylkeskommune brukar EU-programmet «Erasmus+ mobilitet for tilsette» (tidlegare LLP) i stort omfang som verkemiddel der vi koplar ulike nøkkelaktørar til tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid for god samfunnsutvikling. Vi mobiliserer til deltaking og utviklar prosjekt saman med tilsette i ulike verksemdar, bedrifter, opplæringsorganisasjonar, nettverksorganisasjonar, kompetansearenaer, kommunar mm. for å auke kompetansen tilpassa arbeidsmarknaden sine behov. Fylkeskommunen skriv søknad og gir støtte i gjennomførings- og implementeringsprosessen. Desse prosjekta styrkar og regionalt samarbeid og er springbrett til vidare internasjonalt samarbeid. Døme på tema: Omstilling?, rekruttering til marine fag, innovasjon og utvikling i kommunehelsetenesta, biblioteket som arena for språkleg og sosial integrering, ny matfagleg kompetanse/næring, ny bruk av avfall frå industrien mm. Vi brukar og mobilitetsprosjekt til å støtte utvikling av nye kompetansesentre, som t.d. «Kompetansesenter for CNC og robot», «Nasjonal smedfagline» og «Odda vitensenter». Erfaringar frå desse prosessane vil bli trekt vekslar på i utarbeidinga av handlingsplanen til Regional plan for kompetanse og arbeidskraft.

Sosial inkludering i lokalsamfunnet

Hordaland fylkeskommune støtter kommunar i deira arbeid for inkludering av ungdom i samfunnet. Erasmus+: Aktiv Ungdom programmet kan bidra med både midlar, metodar og nettverk innanfor arbeid for inkludering. Fylkeskommunen informerer om moglegheiter i

programmet, hjelper kommunar i søknadsprosesser og noen gangar er vi sjølv prosjektkoordinator der vi ser at prosjektet støttar opp under ein fylkeskommunal satsing.

Tiltak mot fråfall

Hordaland fylkeskommune tilbyr skreddarsydde prosjekt til ungdommar som har falt ut av vidaregåande opplæring. Gjennom Europeisk volontørtjeneste (EVS) får ungdommar moglegheit til å jobbe som frivillig i utlandet. Som europeisk volontør får ungdom anledning til å tileigne seg arbeidspraksis og interkulturell kompetanse, i tillegg til personlig utvikling. Prosjektet avsluttast med eit EU-vitnemål: Youthpass. Vi samarbeider både med OT/PPT tjeneste, kommuner og Røde Kors om dette tilbudet.

Strategisk arbeid i tematiske grupper i Nordsjøkommisjonen

Hordaland har hatt eit system for møtepunkt for politikarar og administrative støttepersonar involvert i dei tematiske gruppene i Nordsjøkommisjonen, koordinert av internasjonal gruppe. Arbeidet vart intensivert i perioden Hordaland hadde sekretariatet i Nordsjøkommisjonen, frå 2014 til 2016. 2-3 møter i året gjer internasjonal gruppe anledning til å orientere om pågåande prosesser, det er rom for å diskutere arbeidsform, samt legge strategiar for strategisk bruk av dei tematiske gruppene. Systemet vert vidareført uavhengig om Hordaland har sekretariat i Nordsjøkommisjonen.

Nasjonalt kontaktpunkt Interreg

Hordaland fylkeskommune fekk vervet som nasjonalt kontaktpunkt for Nordsjøprogrammet etter innstilling frå Vestlandsrådet og den operative funksjonen er gitt til seksjon for forskning, internasjonalisering og analyse. Nasjonalt kontaktpunkt har ansvar for oppgåvene knytt opp mot nasjonal representasjon for programmet. Hovudoppgåvene er blant anna å yte informasjons- og rådgivingstenester overfor potensielle prosjektsøklarar i Noreg, delta i styringskomitéen for programmet der prosjektsøknadene vert handsama og delta i ein nasjonal referansegruppe leia av KMD. Representanten deltek og i Vestlandsrådet si internasjonale gruppe. Hordaland har hatt høve til å bygge opp ein betydelig kompetanse i politikk område av betydning for Interreg og Nordsjøområde i tillegg til ein spesialisering og kompetanse om prosjektsamarbeid og nettverk rundt Nordsjøen. Dette gjer at Hordaland har god innsikt i korleis prosjektarbeid nyttast og drivast.

Kva betyr EUs energunion for Vestlandet?

Ved å ha president og sekretariat i Nordsjøkommisjonen i to år har Hordaland fått eit nettverk og auka kunnskap om EU-prosessar og einskilde politikkområde. Det gjeld særleg energifeltet og kraftutveksling mellom land. Det har ført til tettare kopling mellom regional politikk og EU-politikk på dette feltet. Auka kunnskap gjorde det mogleg å legge fram ein sak for Vestlandsrådet om EUs energunion og kva det betyr for Vestlandet like etter strategien vart presentert i EU. Det har

direkte ført til ein energikartlegging av Vestland fylka, og det arbeidast vidare med ein meir djuptgåande analyse og posisjonering internasjonalt.

Clean North Sea Shipping – vidareføring og resultat

CNSS prosjektet involverte mange ulike organisasjonar frå forskning, policy, havnedrift og privat sektor. Denne tverrfaglige samansetting var eit av suksesskriteriene for prosjektet. Samarbeidet med private aktørar som Gasnor og DNV/GL var særskilt verdifullt på grunn av den faglige tyngda disse brakte inn i prosjektet. Dette omfattar emner som risiko analyse, LNG bunkring, luftutslipp fra

skip, men også andre emner. Denne kunnskapen er en viktig del av plattformen for utvikling av en miljøsertifisering i Bergen og Omland Havnevesen (BOH). Dokumentasjon, rapporter og resultater fra prosjektet er publisert på websiden www.cnss.no. Her finst også informasjon om oppfølgingsprosjektet CNSS-IDI som videreførte resultater og utviklet 3 modeller for utslipp fra skip. Som ein oppfølging av CNSS prosjektet ble prosjektlederen for CNSS engasjert av Bergen og Omland

Havnevesen for å jobbe med miljøutvikling innenfor havnen. Arbeidet var delfinansiert av Fylkeskommunen og Bergen kommune. Arbeidet har fokusert på 3 emner, - miljødifferensierte havneavgifter, luftkvalitet og miljøplanlegging.

Arbeidet med miljøplanlegging har spesielt glede av nettverket av havner og andre aktører som deltok i CNSS. En jobber med tilsvarende problemstillinger i de fleste havner, og CNSS nettverket har

vært meget nyttig for å samle slike erfaringer. Miljødifferensierte avgifter ble innført i Bergen havnedistrikt fra 1/1-2016. Tilrådingen om innføring av avgiften bygger på erfaringer fra CNSS prosjektet og erfaringer fra partnere i CNSS som allerede har innført slik rabattordning (Oslo, Antwerpen, Göteborg). Eit av resultatene i CNSS var estimeringsfunksjoner for luftutslipp fra skip i havn. Disse nyttast i dag for å lage utslippsregnskap for skip i Bergen havn. Eit tiltak som hadde spesielt fokus i CNSS var innføring av landstraum. BOHs bygging av landstraumsanlegg for offshore fartøy er tett koblet til deltakelsen i CNSS prosjektet. Erfaringene fra prosjektet legger også grunnlag for videre satsing på landstraum. BOH har på bakgrunn av erfaringene fra CNSS valgt å gå vidare med internasjonalt samarbeid som partner i Interreg/Baltic Sea Region prosjektet Green Cruise Port. Dette starter i mai 2016 og dreier seg om berekraftig utvikling av cruisehavner. Arbeidet vil dra veksler på tidlige erfaringar frå Interreg samarbeid.

MOBILISERING TIL Horisont 2020

Hordaland fylkeskommune, Innovasjon Norge, Universitetet i Bergen, Forskningsrådet Hordaland, Høgskolen i Bergen og no også Bergen kommune har gått saman i ei regional mobiliserings- og koordineringsgruppe for Horisont 2020. Grappa blir leia av HFK.

Grappa har arbeidd sidan hausten 2015, og har som målsetnad å arbeide med slike oppgåver:

- Følgje med på utlysingane frå H2020 og vurdere relevans for aktørar frå Hordaland med utgangspunkt i Regional forskingsstrategi og forskingsbehov som deltakarane er kjende med
- Vurdere om og korleis næringsklyngene kan kopløst på

- Ta initiativ til «workshops» med utgangspunkt i ei eller fleire utlysingar. Ansvaret for gjennomføring av workshop blir lagt til det medlemmet som har størst eigarskap til temaet i utlysinga eller ein konkret prosjektidé.
- Vurdere behov for oppfølging etter ein workshop – t.d. søknadsskriving, PES-midlar, andre EU-program
- Arrangere seminar/konferansar til ei større målgruppe etter behov
- Lage oversikt over kor aktørane kan få hjelp i ulike delar av prosjektutviklingsfasen
- Halde tett kontakt med NCP for H2020 i Forskingsrådet

Hausten 2016 er det oppretta eit prosjekt i regi av mobiliserings- og koordineringsgruppa. Prosjektet har Bergen Teknologioverføring som prosjektleiar og Hordaland fylkeskommune som prosjektansvarleg. Mobiliseringsgruppe er styringsgruppe. Prosjektet er i gang, og arbeider med desse oppgåvene:

- Eit breitt oversyn over relevante aktørar i Hordaland som alt er, eller som har potensiale for å bli deltakar i eit samarbeide om søknader inn mot Horisont 2020. Oversynet skal inkludere aktørane si interesse og pågåande initiativ innan definerte tema og problemstillingar.
- To workshops med inviterte relevante aktørar, der ein kan bygge regionale partnerskap for å utvikle nye søknader eller forsterke allereie pågåande søknadsarbeide inn mot Horisont 2020 – alternativt potensial for nettverksinitiativ inn mot andre av EU sine rammeprogram og den europeiske COST-ordninga mellom forskingsmiljø, næringsliv og offentlig sektor i regionen og deira internasjonale samarbeidspartnarar knytt til en tematisk utfordring som er relevant for regionen.
- Etablere minst eitt nytt partnerskap eller eit styrka eksisterande partnerskap med potensial for vellukka søknad inn mot H2020/EU sine rammeprogram.
- Framlegg til arbeidsmetode og vidare arbeidsoppgåver for å styrke satsinga innan Horisont 2020/EU sine rammeprogram i Hordaland.

Prosjektet har som vidare mål i bidra til innovasjon i deltakande bedrifter og opne opp nye marknadsområde, som vil vere grunnlag for verdiskaping og nye arbeidsplassar i Hordaland.

Kapittel 6: Hvordan kan det europapolitiske arbeidet styrke fylkeskommunenes oppgaveløsning – forslag til videre oppfølging.

- Større regioner vil ha ein storleik og tyngde med større føresetnad for å påvirke EUs politikk. Regionar med større nedslagsfelt og fleire oppgåver vil også vere meir attraktive og interessante som partnarar i samarbeidsprosjekt.
- Nye og større regioner vil vere naturlege deltakarar i Europapolitisk forum. Det vil sikre at alle relevante parter er representert og auke informasjonsflyt internt. Det er i dag krevjande å representere fleire fylker då ein manglar ein overbygning for å sikre god informasjonsflyt. Nye regionar må byggje opp strukturar på alle felt for å sikre god kompetansebygging og god flyt av informasjon. Færre og sterkare regionar vil også vere eit betre utgangspunkt for å sikre betre samspel mellom nasjonalt og regionalt nivå, også på det internasjonale feltet.

- Sentrale mynde kan støtte opp om regionenes internasjonale arbeid ved å opprettholde bevilgning til Interreg på dagens nivå
- Tydeleggjere nytt regionalt nivå's ansvar for å mobilisere til deltaking i EU program. Nye regionar kan i større grad forvalte midlar. Det er samstundes naudsynt å setje av regionale midlar til prosjektutvikling/søknadsskriving. Mange initiativ og prosjektidear stoppar opp fordi det ikkje er midlar til tidleg-fase prosjektutvikling regionalt.
- Noreg/norske aktørar hentar ikkje ut nok EU- midlar i forhold til det vi betaler inn for å få delta i EU-programma. I Stortingsmeldinga bør nytt regionalt nivå's tilleggast ansvar for å mobilisere til regional deltaking i EU program. Regionanes styrke i å jobbe tverrsektorielt og tverrfaglig, samt samfunnsutviklerrollen som bidrar til å mobilisere regionale aktører, bør og understreka. Nye regionar kan i større grad forvalte midlar.

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Camilla Løvaas Stavnes
spesialrådgjevar

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.